

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR
FILOSOFI, LINGVISTIK OCH
VETENSKAPSTEORI

(NÅGRA AV) EVIDENSBASERINGENS MÅNGA ANSIKTEN

MORTEN SAGER, DOCENT I VETENSKAPSTEORI, ANSVARIG MASTERPROGRAMMET I EVIDENSBASERING

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Evidensens många ansikten – evidensbaserad praktik i praktiken

Ingemar Bohlin och Morten Sager (Red)

Arkiv Förlag, 2011

MASTER I EVIDENSBASERING

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Vart är vi på väg?

- Första etappen
  - Evidensbasering på två sätt
  - Varför riktlinjer och rekommendationer?
  - En väg med två diken
- Andra etappen
  - Fyra vägvisare på hög höjd

CHALMERS
UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

CVA Centre for
HEALTHCARE ARCHITECTURE

Hur förs effektiva insatser in för jämlik vård?

THE COCHRANE
COLLABORATION

THE CAMPBELL
COLLABORATION

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

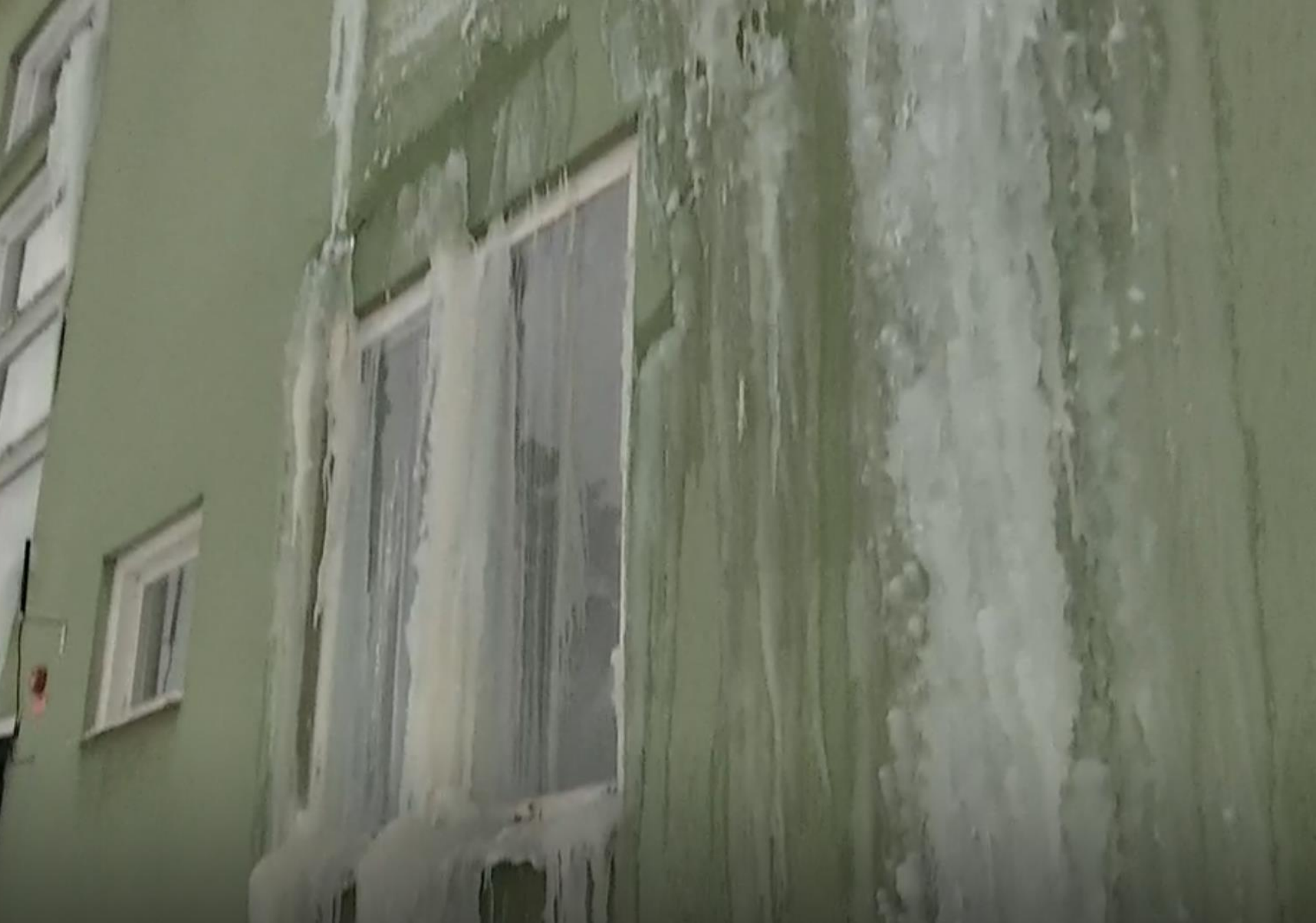
skaraborgs
kommunalförbund

FORMALISERINGAR

INDIVIDUELLA BEDÖMNINGAR

INDIVIDUELLA BEDÖMNINGAR

www.gu.se

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Nationella rekommendationer för rörbehandling av barn med öroninflammationer

Personcentrerat och sammanhållet vårdförlopp Grav hörselnedsättning

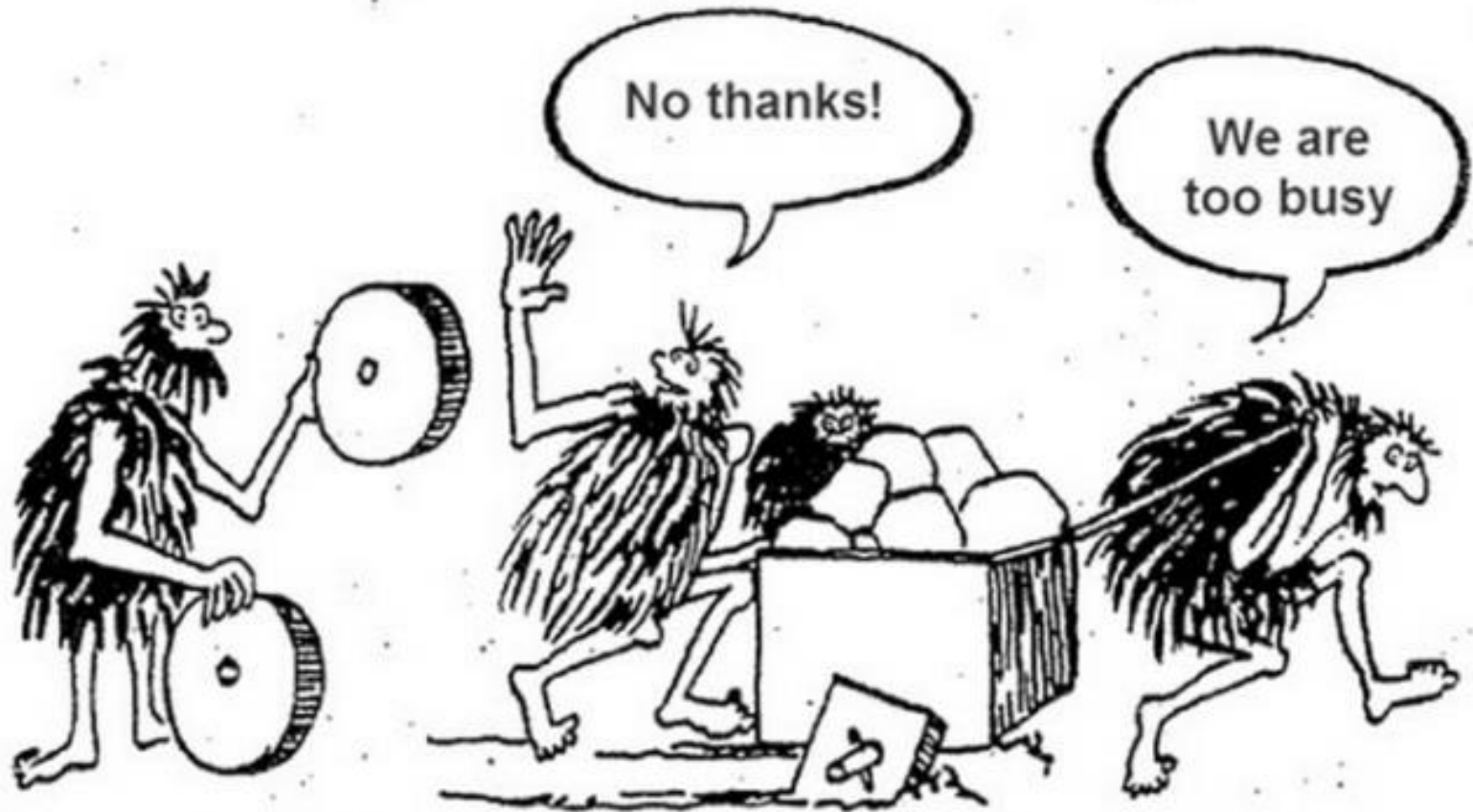
REGIONAL MEDICINSK RIKTLINJE

Medfödd hörselnedsättning - tidig
diagnostik och rehabilitering

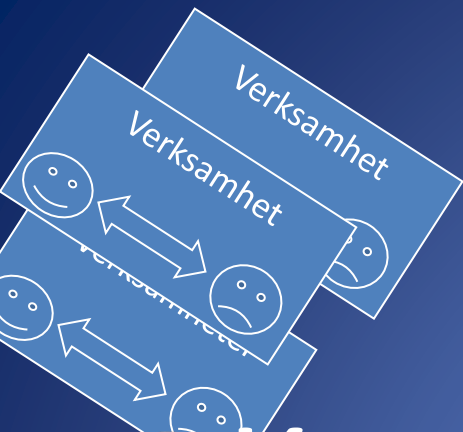

VÄSTRA
GÖTALAN

onella rekommendati
örbehandling av barn i
inflammationer

Kunskap

The big idea

<https://www.geograph.org.uk/photo/6506316>

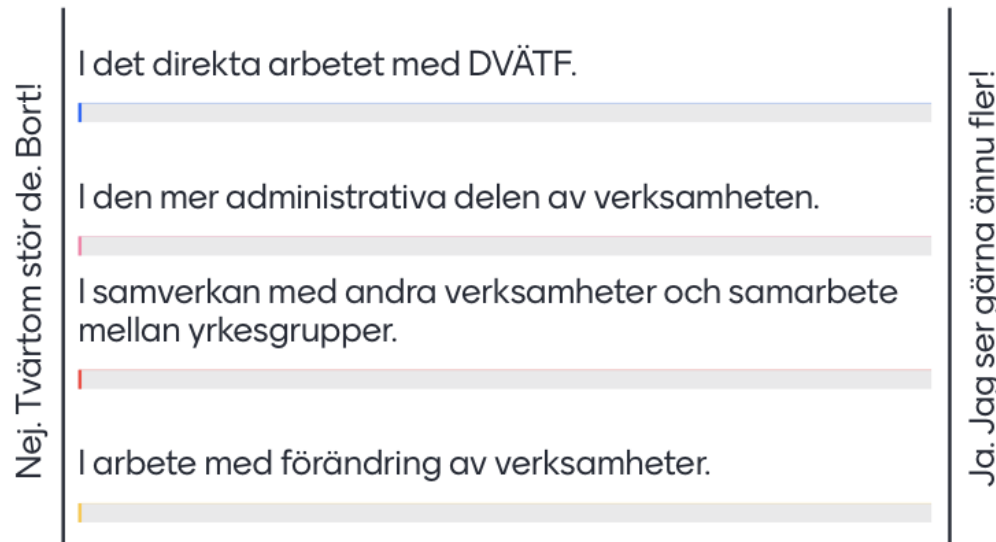

Menti.com 4547 6320 – DVÄTF??

Gå till menti.com och använd koden 4547 6320

Riktlinjer och rekommendationer är ett stort stöd för mig i min verksamhet!

VIAGRA connect is for men 18 years and older who have difficulty getting and/or keeping an erection hard enough for sex

Do NOT take if you:

- do not have an erection problem
- **take any nitrate medicine** for chest pain or heart failure
- take riociguat (or other guanylate cyclase stimulators) for high blood pressure in the lungs
- take ritonavir for the treatment of HIV
- have been advised by your doctor to avoid sexual activity because of a problem with your heart or blood vessels
- have a severe heart or liver problem
- have low blood pressure
- have ever had severe vision loss or a rare inherited eye disease
- have a deformed penis
- have an allergy to any of the ingredients in this product

Talk to your pharmacist or doctor before taking if you:

- **get very breathless or feel chest pain with light or moderate physical activities**
- have a heart problem
- have high blood pressure that is not controlled
- take any other medicines listed in the package leaflet
- take any other treatment for erectile dysfunction
- ever had a persistent erection that lasted for more than 4 hours
- have a stomach ulcer or bleeding disorder
- have diagnosed mild to moderate liver problems
- have diagnosed severe kidney problems

How to take:

- take 1 tablet approximately one hour before sexual activity
- swallow tablet whole with water
- **do not take more than 1 tablet a day**

VIAGRA connect starts to work within 30-60 minutes. You may take it up to 4 hours before sexual activity.

Oral use. Read the package leaflet before use. 1 tablet: 50 mg sildenafil. Contains lactose. See package leaflet for further information.

Pharmacy only **P**

Ett utkast på en bipacksedel: Åtminstone fyra potentiella biverkningar

1. Ingen evidens = ingen vägledning

nella rekommendat
rbehandling av barn
nflammationer

The big idea

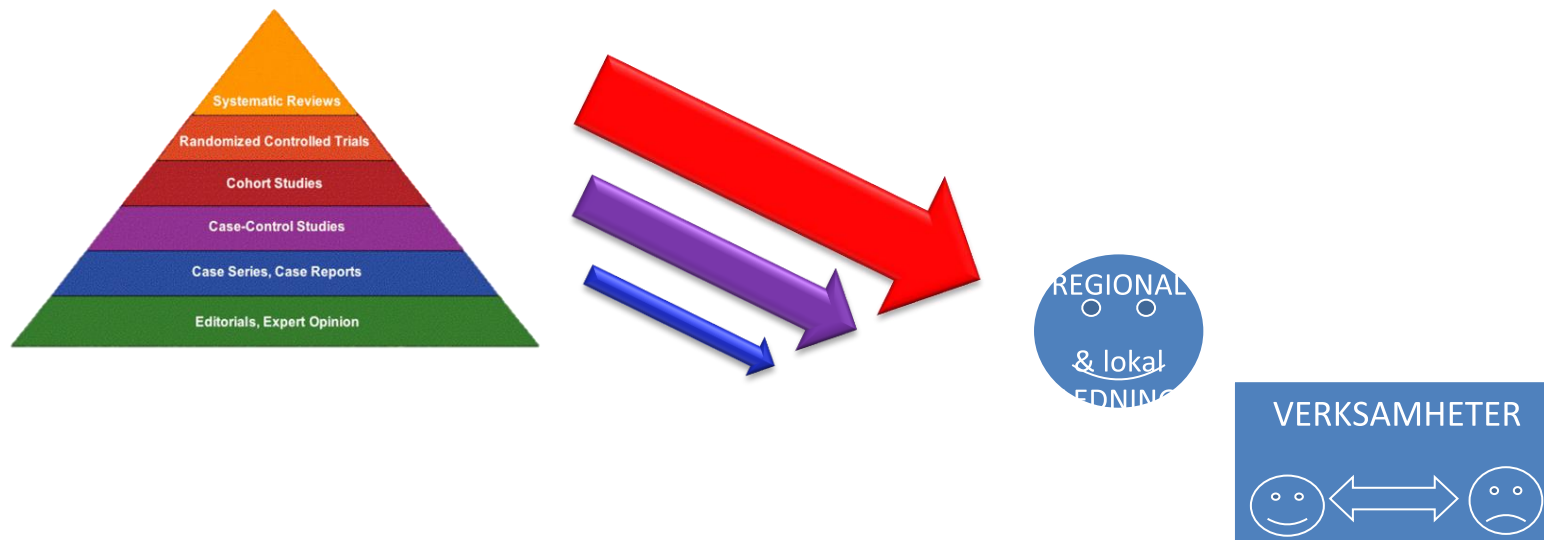
Kunskap = evidens = intern validitet

Mazel och Poolman (2011) What should urologists know about evidence-based medicine? *Indian Journal of Urology*, 27:4.

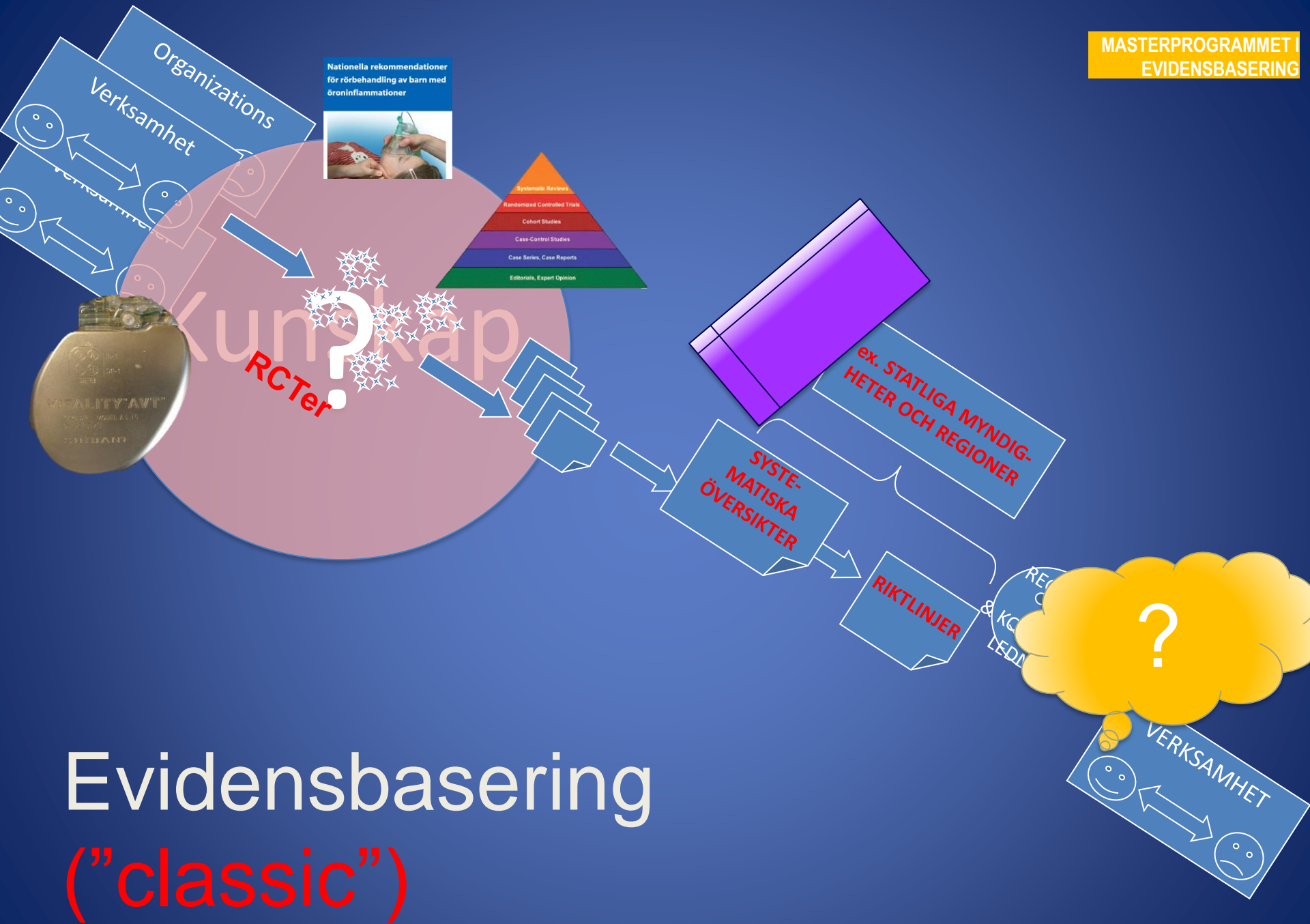

God kunskap inom forskning ska användas i verksamheterna!

STRINGENS
(intern validitet)

RELEVANS
(extern validitet)

Evidensbasering ("classic")

Godhetenskap 2012 är health related malcor (Review). The Cochra

-
- ”Epistemological deliberation: the challenges of producing evidence-based guidelines on lifestyle habits”
av Helena Lagerlöf, Teun Zuiderent-Jerak och Morten Sager, Evidence & Policy, 2021 + Zuiderent-Jerak et al 2012

STRINGENS

(intern validitet)

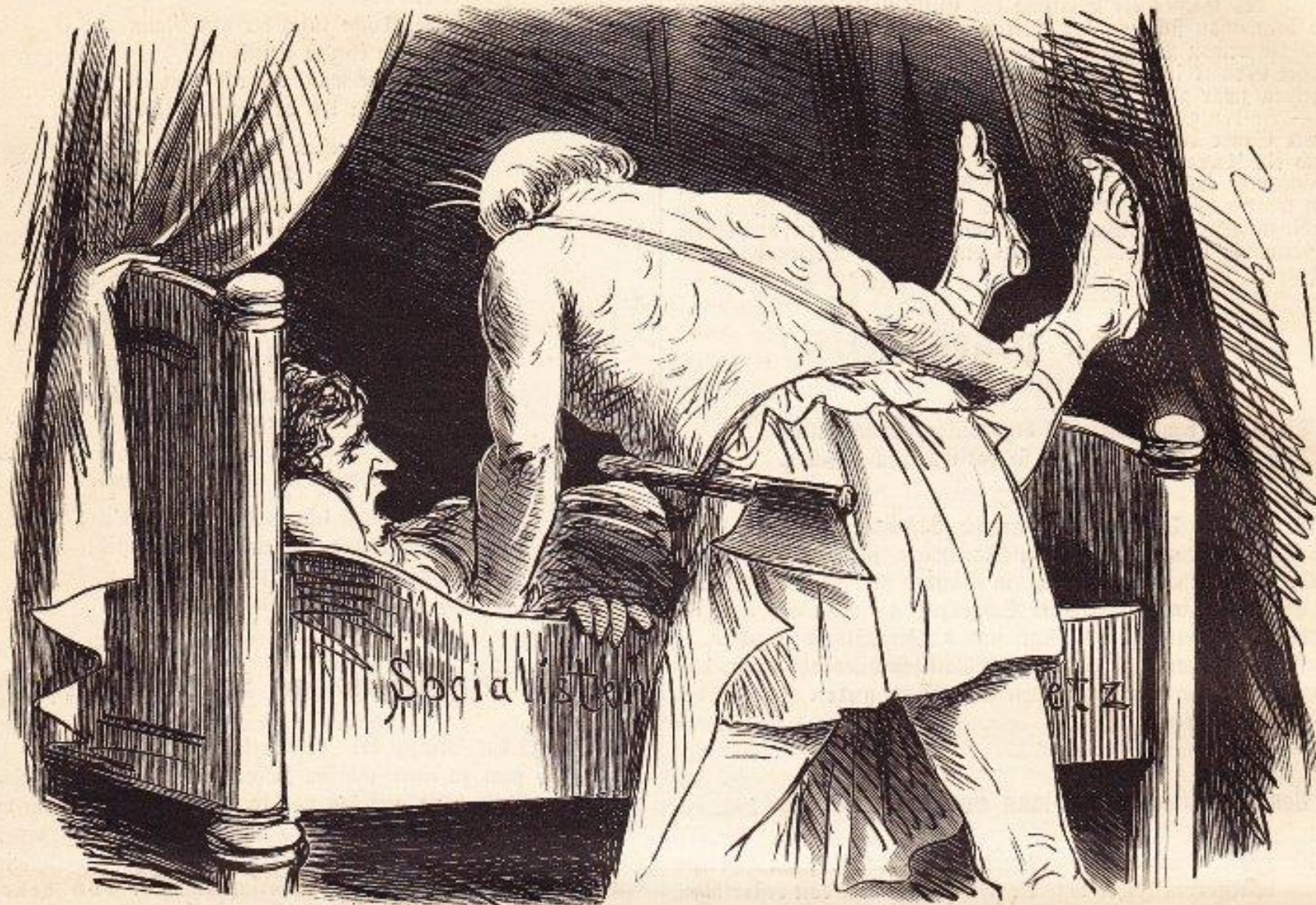

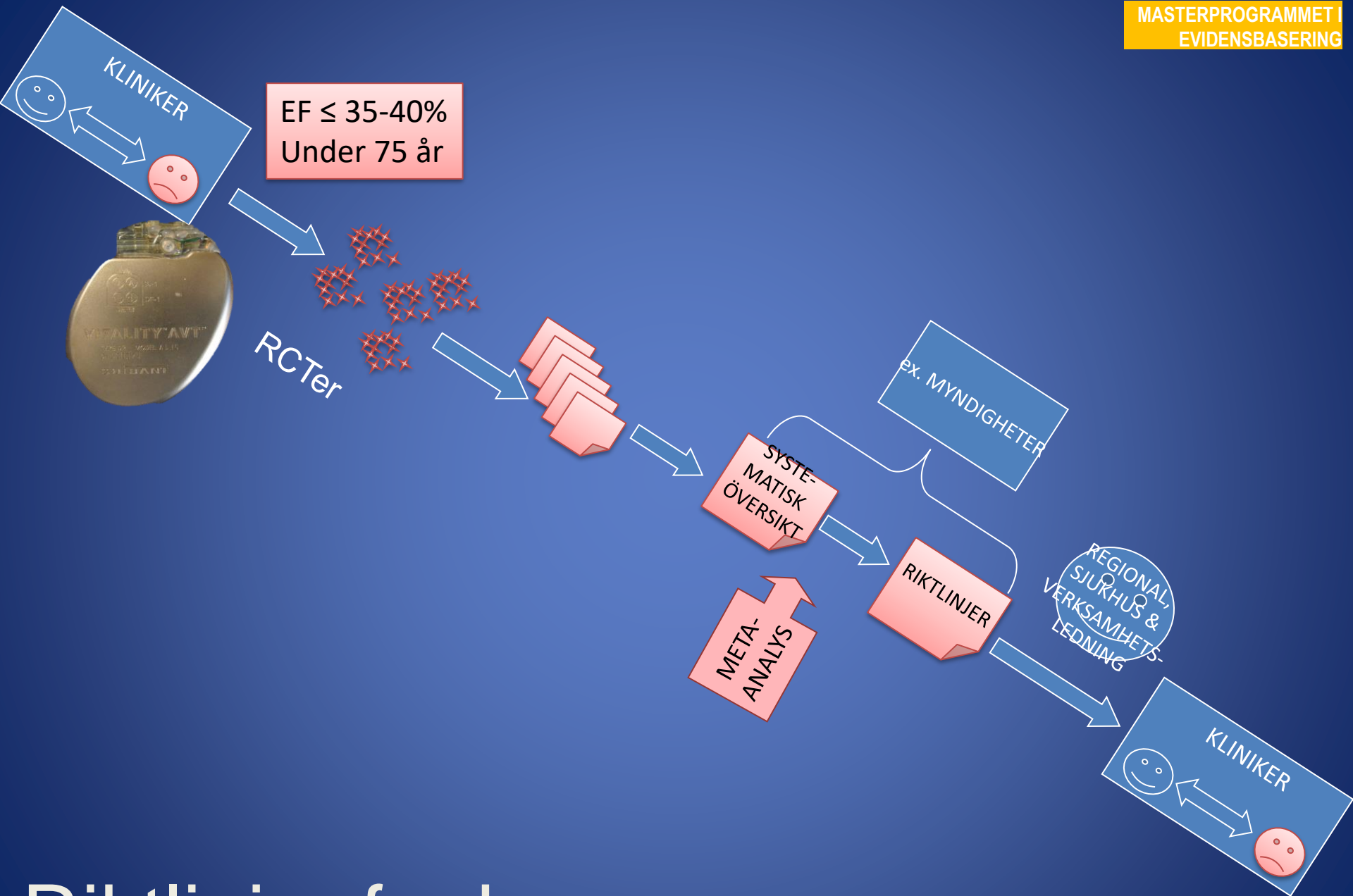
Ett utkast på en bipacksedel: Åtminstone fyra potentiella biverkningar

1. Ingen evidens = ingen vägledning
2. Prokrustesbädden

Prokrustes.

„Wie ich sehe, ist die Freiheit etwas zu groß, — das wollen wir gleich zu ihrer Zufriedenheit abändern!“ (Er hact ihr die Beine ab.)

Riktlinjer funkar

...men ibland till ett pris

Subspecialiseringens vinnare – och förlorare

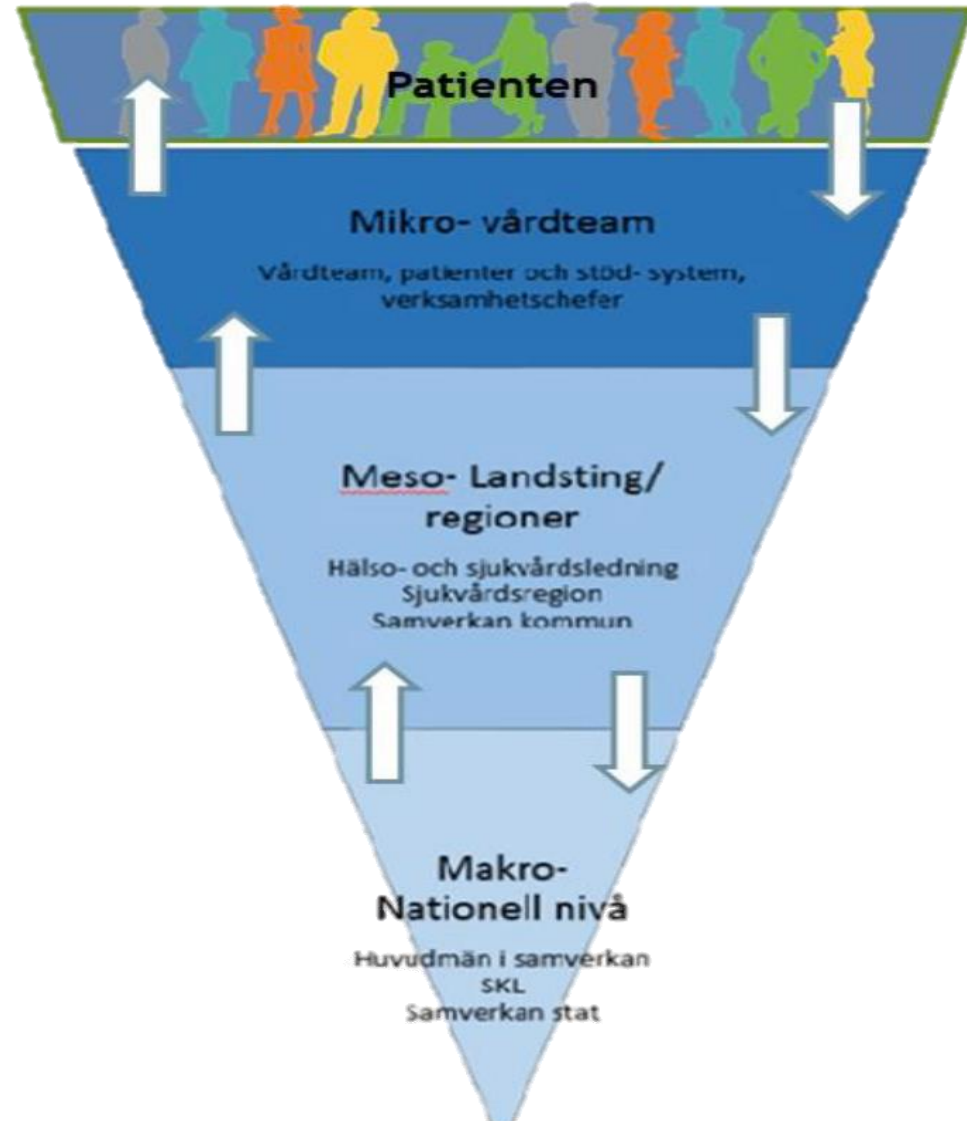

Ett utkast på en bipacksedel: Åtminstone fyra potentiella biverkningar

1. Ingen evidens = ingen vägledning
2. Prokrustesbädden
3. Kunskaps(över)styrning

Kunskapsstyrning anno 2012 & 2017

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Personcentrerat och sammanhållet vårdförlopp Grav hörselnedsättning

Arbetsgrupp kunskapssty

En nationell arbetsgrupp har i upp

Programområden och samverkansgrupper

Kunskap

Kunskaps

Det finns 26 nationella programområden (NPO) som leder kunskapssty inom sitt respektive område. Åtta nationella samverkansgrupper (NSG) och samordnar regionernas nationellt gemensamma arbete inom flera områden.

Kunskapsbaserad och jämlik vård

Målet med kunskapsstyrning är en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård av hög kvalitet.

Landstinget i Västmanland har:
3 strategier.

20 policies.

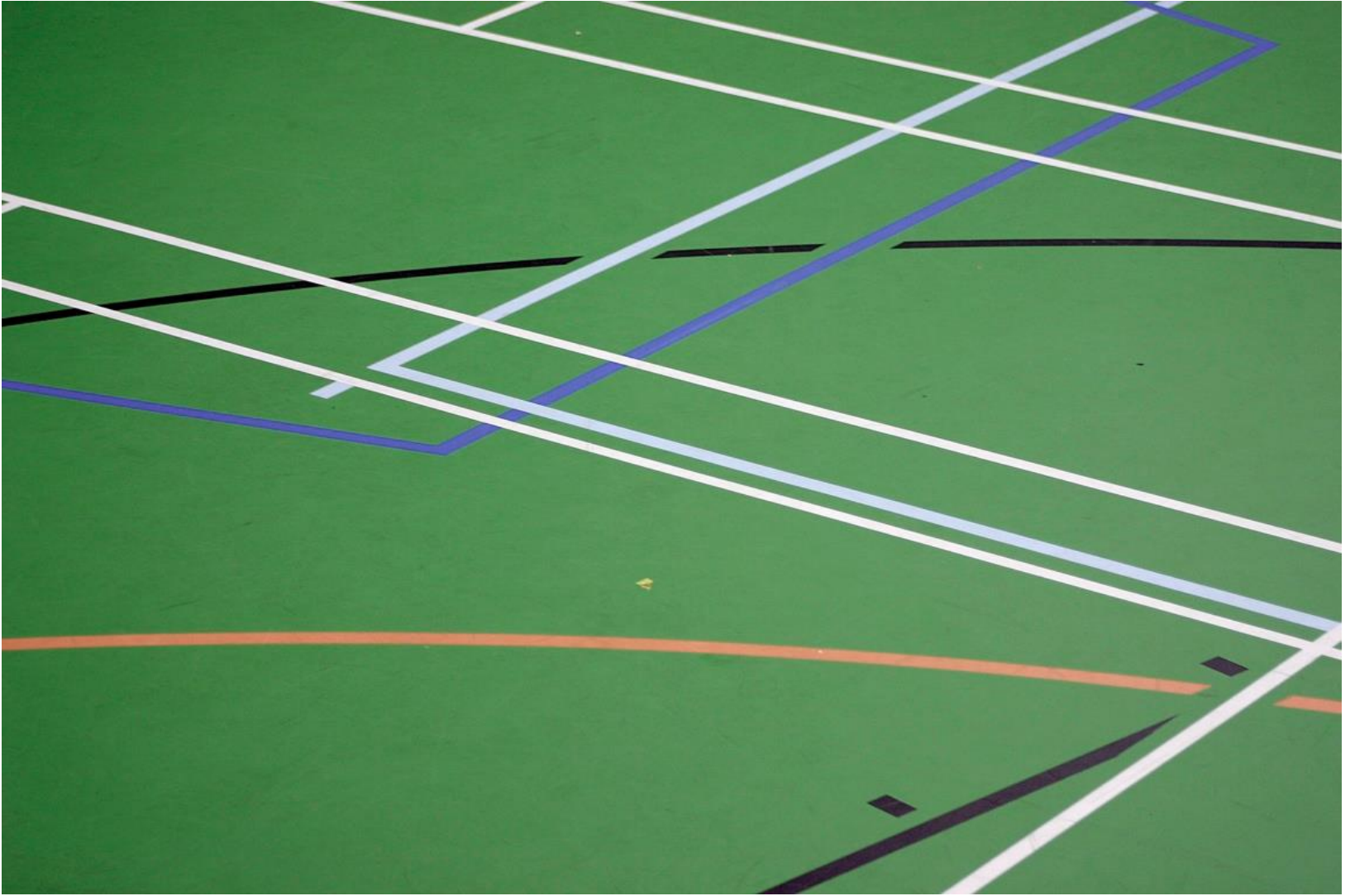
264 riktlinjer.

281 handlingsplaner.

**»Att styra på
distans är som att
leda ett barnkalas
per SMS.«**

HELGESSON OCH WINBERG, DAGENS SAMHÄLLE

Ett utkast på en bipacksedel: Åtminstone fyra potentiella biverkningar

1. Ingen evidens = ingen vägledning
2. Prokrustesbädden
3. "Kunskaps(över)styrning"
4. Riktlinjer = ofta monopprofessionella
Verkligheten = ofta tvärprofessionell

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

- Generellt mäts effekterna av riktlinjer inte tillräckligt mycket...
- men troligen kan vi tolka reaktioner på riktlinjer som en slags effekter...

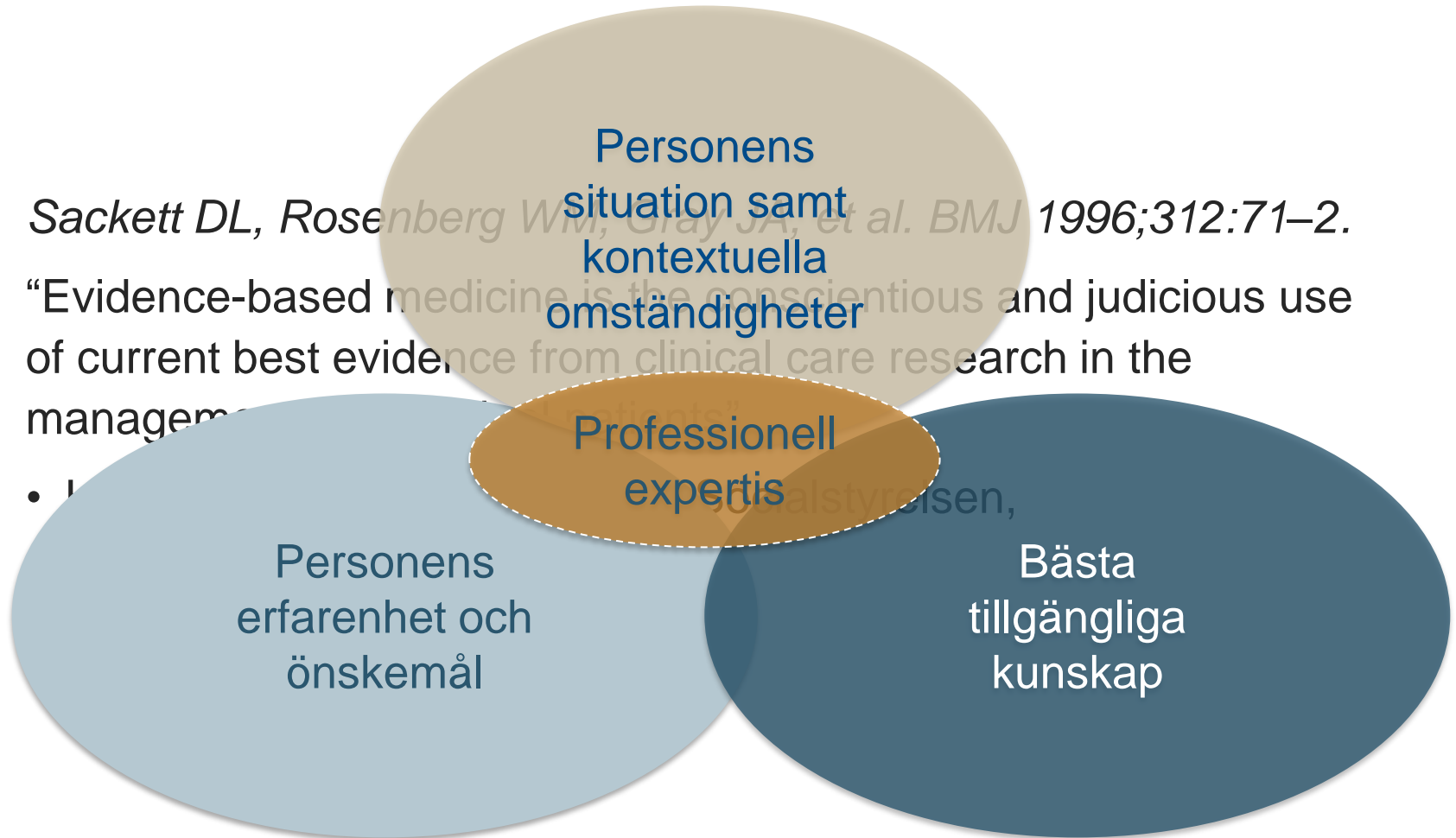

Bedömningar & omdöme
Tyst kunskap
Klinisk expertis
Intuition eller magkänsla
Fronesis och klokhet

EBM anno 1996 & 2002

Evidens – och kompetens!

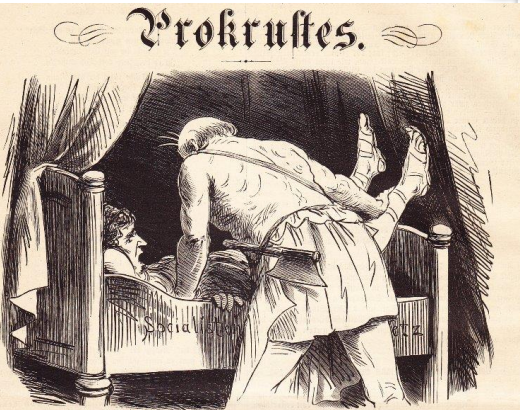
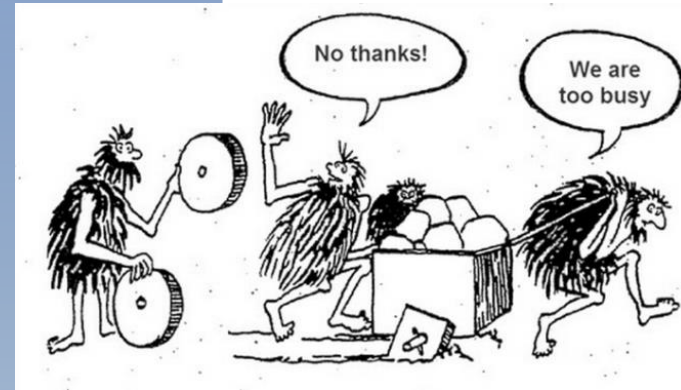
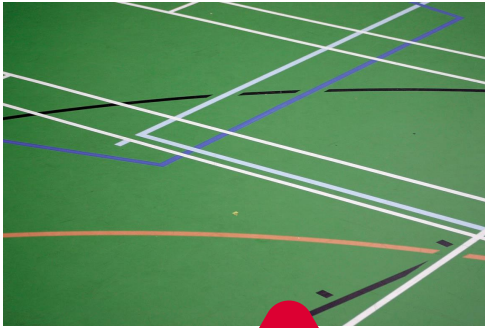

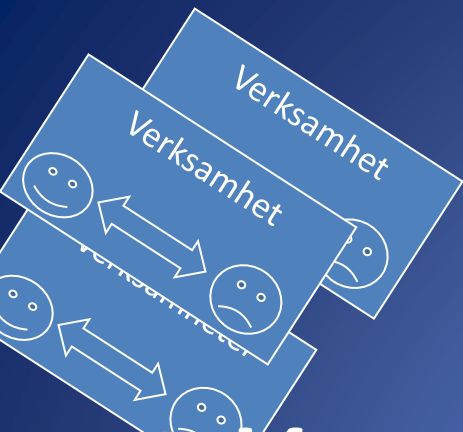
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

STRÄVAN EFTER GOD LIKVÄRDIG VÅRD

onella rekommendati
örbehandling av barn i
inflammationer

Kunskap

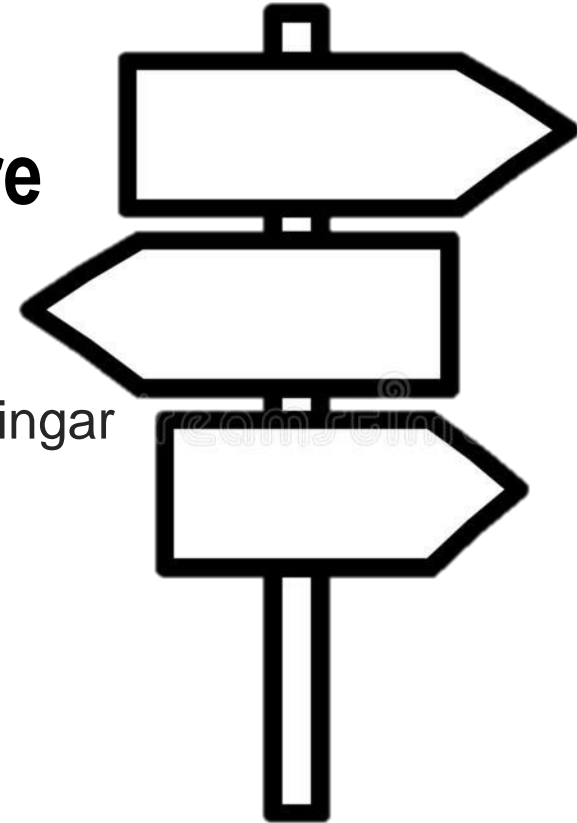
Vägens mål

<https://www.geograph.org.uk/photo/6506316>

Hur ser då vägen ut? Fyra vägvisare

1. Samspelet mellan formaliseringar och bedömningar

Vägvisare 1:

Formaliseringar och bedömningar i ett samspel (Sager & Bohlin 2011):

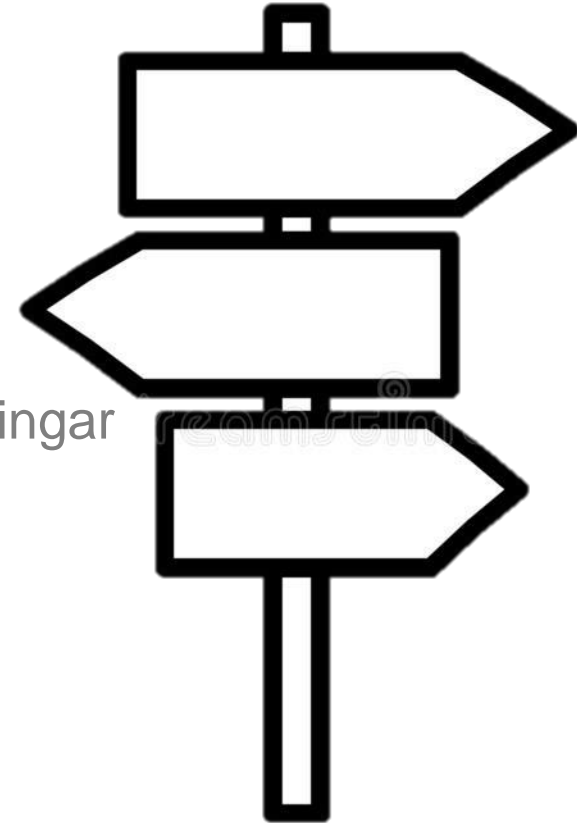

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Fyra vägvisare

1. Samspelet mellan formaliseringar och bedömningar
2. Bedömningar lever i (hela!) kollegiet

Vägvisare 2:

Den viktigaste och svåraste tysta kunskapen växer inte i ensamhet

Bedömningar & omdöme

Tyst kunskap

Klinisk expertis

Intuition eller magkänsla

Fronesis och klokhet

TACIT & EXPLICIT KNOWLEDGE

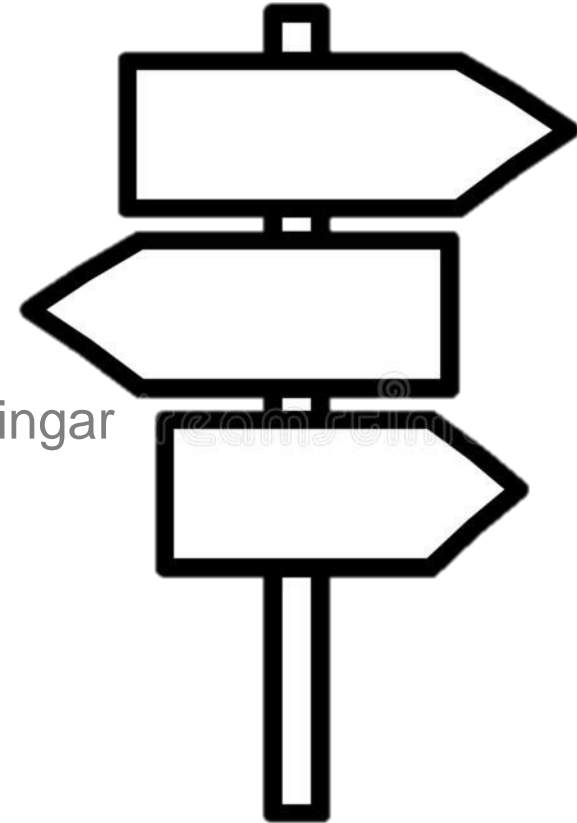
HARRY
COLLINS

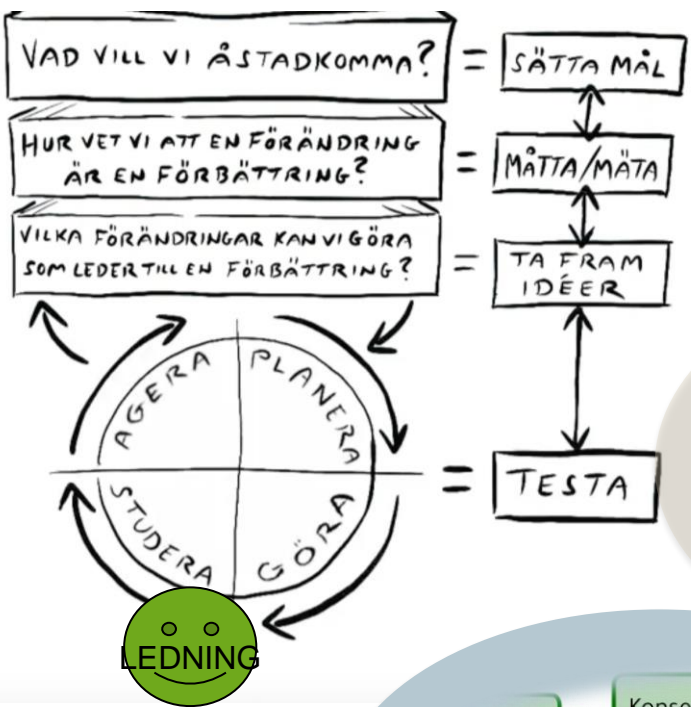

Fyra vägvisare

1. Samspelet mellan formaliseringar och bedömningar
2. Bedömningar lever i kollegiet
3. Förbättringsvetenskapens möjligheter

Vägvisare 3: Förbättringsvetenskapens möjlighet

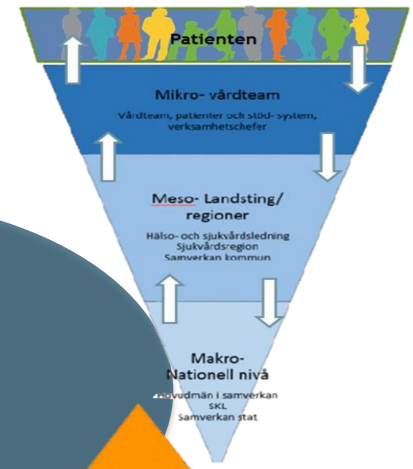
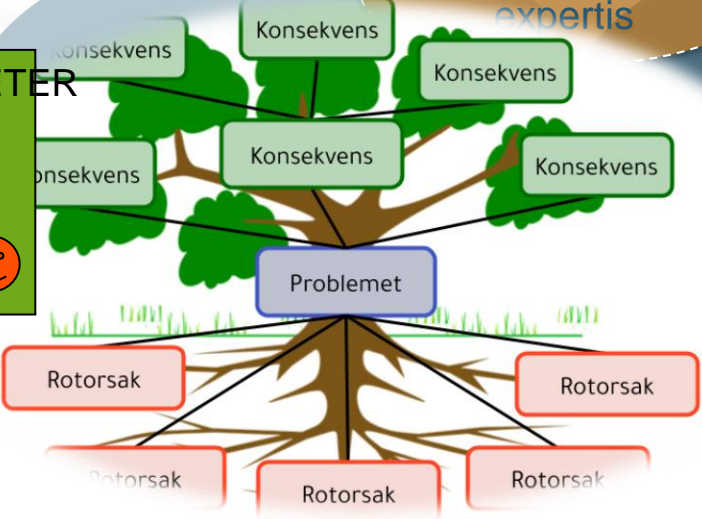
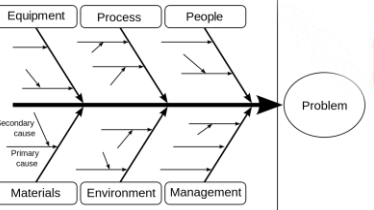
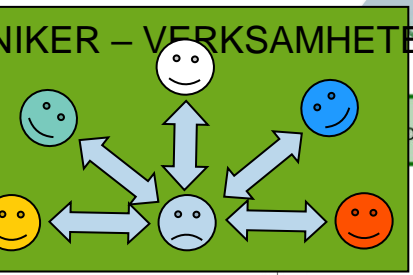

Personens situation samt kontextuella omständigheter

Professionell expertis

Bästa tillgängliga kunskap

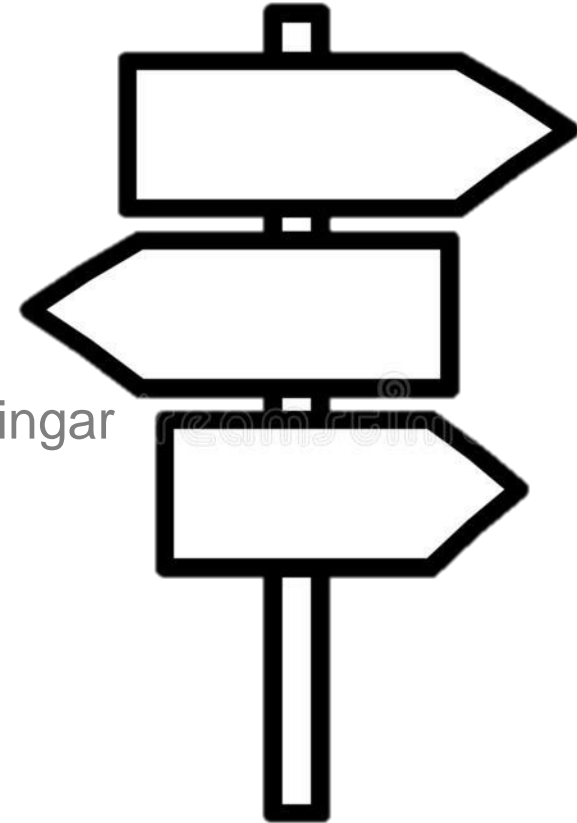
Extern kunskap?

Fyra vägvisare

1. Samspelet mellan formaliseringar och bedömningar
2. Bedömningar lever i kollegiet
3. Förbättringsvetenskapens möjligheter
4. Behovet av vidgad metodportfölj

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Vägvisare 4: Låt inte det bästa bli det godas fiende

Vad c

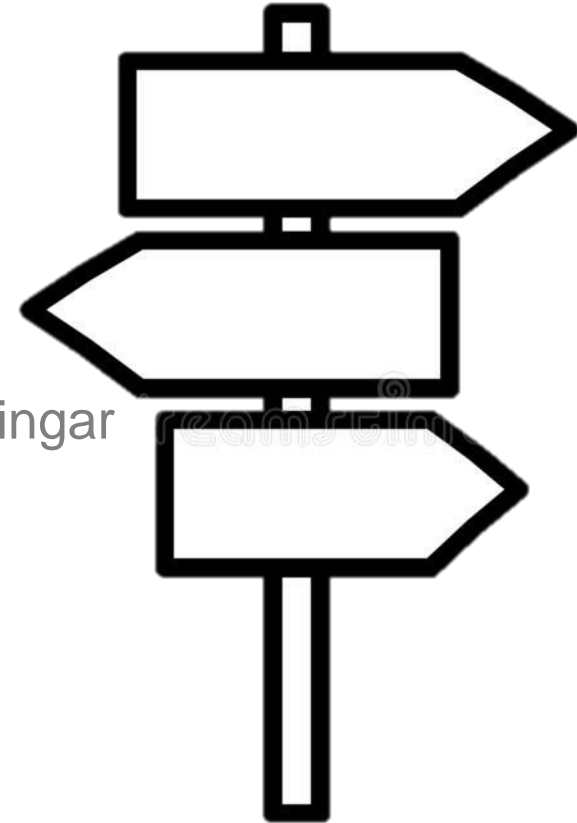
REGIONAL
& lokal
EDNING

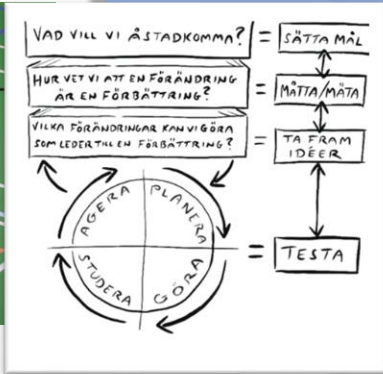

Fyra vägvisare

1. Samspelet mellan formaliseringar och bedömningar
2. Bedömningar lever i kollegiet
3. Förbättringsvetenskapens möjligheter
4. Behovet av vidgad metodportfölj

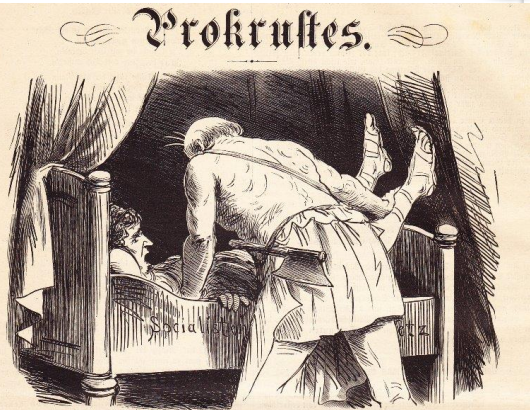
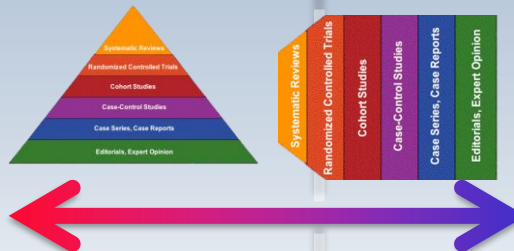
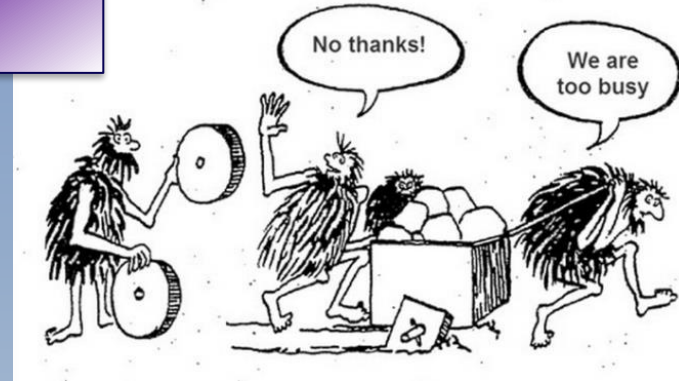

STRÄVAN EFTER GOD OCH LIKVÄRDIG VÅRD

- FORMALISERINGAR
- Riktlinjer
  - Styrdokument
  - Indikatorer
  - mm
  - ...

Bedömningar
Tyst kunskap

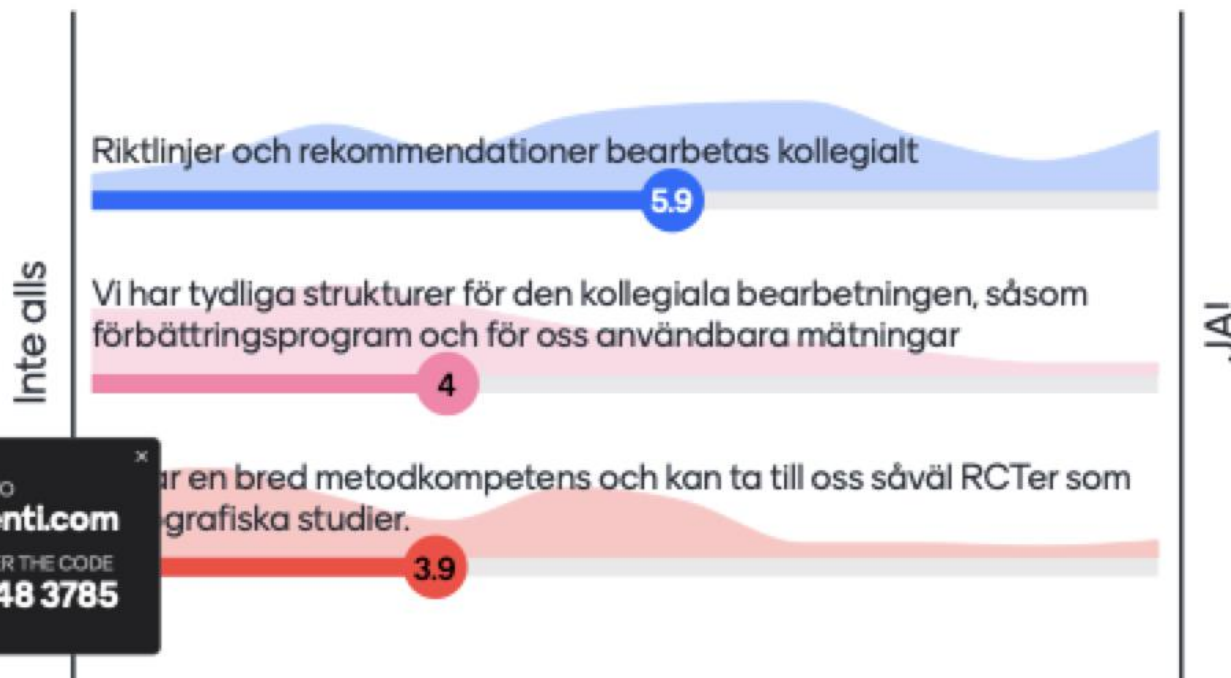

Menti.com 3348 3785

Join at menti.com use code 3348 3785

Hur ser er väg ut?

GO TO
menti.com
ENTER THE CODE
3348 3785

Tack! Min epost och några referenser:

morten.sager@gu.se

- Bohlin, I., & Sager, M. (Eds.). 2011. *Evidensens många ansikten: evidensbaserad praktik i praktiken*. Lund: Arkiv Förlag.
- Collins, H. M. 2010. *Tacit and Explicit Knowledge*. Chicago: University of Chicago Press.
- Guyatt, G., Cairns, J., Churchill, D., & et al. 1992. Evidence-based medicine: A new approach to teaching the practice of medicine. *JAMA*, 268(17), 2420-2425. doi:10.1001/jama.1992.03490170092032
- Hasson, H., & Schwartz, U. v. T. 2017. *Användbar evidens : om följsamhet och anpassningar* (Första utgåvan ed.): Stockholm : Natur & Kultur.
- Haynes, R. B., Devereaux, P. J., & Guyatt, G. H. 2002. Physicians' and patients' choices in evidence based practice - Evidence does not make decisions, people do. *British Medical Journal*, 324(7350), 1350-1350.
- Krohwinkel, A., & Mannerheim, U. (Eds.). 2019. *Moderna policies: Inspel för en framtidsinriktad hälso- och sjukvårdsdebatt*. Stockholm: Leading Health Care.
- Lagerlöf, H., Zuiderent-Jerak, T., & Sager, M. 2021. Epistemological deliberation : The challenges of producing evidence-based guidelines on lifestyle habits. *Evidence & Policy: A Journal Of Research, Debate And Practice*, 2021, 17(3).
- Lidström, A. 2021. EBP och verksamhet med personligt ombud : Formaliseringar och objektiviteter. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 28(1), 95-118. doi:10.3384/SVT.2021.28.1.4076
- Norberg Sjösvärd, M. 2016. *Vad menar vem med evidensbaserad av hälsofrämjande vårdmiljöer?* Magisteruppsats. Evidensprogrammet vid GU.
- Pistone, I., Lidström, A., & Sager, M. 2022. Formaliseringar och bedömningar i manualbaserade metoder: en symmetrisk vetenskapsteoretisk analys. *Fokus i Familien, In Print*.
- Pistone, I., Lidström, A., Bohlin, I., Schneider, T., Zuiderent-Jerak, T., & Sager, M. 2022. Evidence-based practice and management-by-knowledge of disability care: rigid constraint or fluid support? *Evidence & Policy: A Journal Of Research, Debate And Practice*, 2022.
- Sackett, D. L., Rosenberg, W. M., Gray, J. A., Haynes, R. B., & Richardson, W. S. 1996. Evidence based medicine: what it is and what it isn't. *BMJ*, 312(7023), 71-72.
- Sundell, K., Beelmann, A., Hassan, H. & von Thiele Schwarz, U. (2015). Novel programs, international adoptions, or contextual adaptations? Meta-analytical results from German and Swedish intervention research. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*.
- Zuiderent-Jerak, T., Forland, F., & Macbeth, F. 2012. Guidelines should reflect all knowledge, not just clinical trials. *BMJ*, 345.